

Do důchodu s méně penězi a později

(Pokračování ze str. 1)

„Po roce 2030 začne nastupovat do důchodu silná generace takzvaných Husákových dětí a z pracovního trhu zmizí významná produktivní síla. Následující generace ale nejsou tak početné, aby dokázaly financovat důchodový systém tak, jak je dnes nastaven,“ varoval ministr.

Pokud nic neuděláme, může se stát, že na důchody prostě nebudeme mít

Marian Jurečka

„Pokud nic neuděláme, může se stát, že na důchody prostě nebudeme mít, a budou proto velice nízké. A to nemůžeme dopustit,“ dodal.

Podle projekce Národní ekonomické rady vlády by se při pokračování současného stavu nároky na státní kasu kvůli důchodům v roce 2050 výšplaly na pět procent hrubého domácího produktu. V dnešních penězích by to znamenalo 350 miliard korun navíc. Podle členky rady Heleny Horské by se to pak neobešlo bez skokového zvýšení daní.

Jurečka včera upřesnil, že by se lidé měli svoji dobu odchodu do důchodu dozvídat na základě demografických dat ve svých padesáti. Český statistický úřad to bude každoročně sdělovat podle průměrné délky dožití celé populace. Mezi jednotlivými ročníky by se však měl důchodový věk prodlužovat maximálně o dva měsíce.

Penze porostou méně než dosud

Nynější padesátníci si musejí na informace počkat. „Teď víme, jak by to pro ně konkrétně vypadalo, pokud by byl zákon schválen. Ale ještě není, tak jim

Marian Jurečka včera představil návrh reformy penzí.

Foto PRÁVO – Petr Hloušek

to můžeme dát vědět, až vyjde ve Sbírce zákonů,“ upřesnila mluvčí resortu Eva Davidová. Kritici přitom poukazují na to, že by se věk odchodu do důchodu neměl řídit pouze dobou dožití, ale i délkou dožití ve zdraví. „Jestli nám začnou lidé přepadávat do invalidních důchodů nebo na úřady práce, protože s civilizačními chorobami jsou nezaměstnatelní, tak nevím, co s tím budou dělat,“ řekla předsedkyně Rady seniorů Lenka Desatová.

Něco podobného se podle ní zvažovalo už za vlády Andreje Babiše (ANO), ale tehdejší Národní ekonomická rada vlády to nedoporučila, protože věk dožití ve zdraví se u nás nezvyšuje. Změn ovšem nedozná jen věk pro odchod do důchodu. Bude se také měnit způsob výpočtu nových penzí. A to od roku 2026. Lidé, kteří půjdou do důchodu předtím, ho budou mít vyšší. Základní výměra, která se počítá do průměrné mzdy, zůstane i v budoucnu stejná, ale změní se výpočet zásluhové složky, kdy se do výpočtu penzí do první redukční hranice, což je 44 procent průměrné mzdy, započítává sto procent těchto příjmů. To se o několik procent sníží. Také o několik setin procenta klesne současný zápočet 1,5 procenta za každý rok pojištění. „Bude se jednat o zpomalení růstu nových dů-

chodů o 150 až 200 Kč ročně,“ uvádí web ministerstva.

Změny ve valorizacích

To se podle ministra Jurečky dotkne i lidí, kteří v tu dobu budou odcházet do důchodu. Tedy i současných padesátníků. „Kdyby to bylo až za deset let, tak by se na to lidé, kterým zbývají do důchodu dva až tři roky, měli čas připravit,“ ohradila se Desatová.

Růst důchodů však má zpomalit už od příštího roku, protože ministerstvo poslalo do legislativního procesu návrh na změny řádných i mimořádných valorizací. Novela zákona by

měla začít platit ještě letos. Návrh místo mimořádné valorizace z důvodu vysoké inflace předpokládá zavedení dočasného mimořádného příspěvku. Vyplácel by se každý měsíc při růstu cen o pět procent, a to jen do konce roku. Inflaci by poté zohlednila řádná lednová valorizace.

I ta se omezí. Sice nadále plně zohlední růst inflace ve spotřebním koši důchodců, ale dále se výpočet odvine od třetiny růstu reálných mezd místo dnešní poloviny.

Jurečka chce současně zvýšit zaručený důchod pro lidi s nejnižšími příjmy. Nově by měl dosahovat 20 procent průměrné mzdy. Letos by tak byl 8080 korun místo nyníjších 4810 korun.

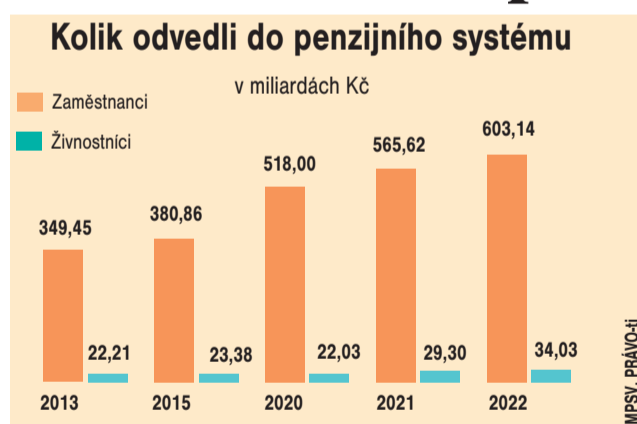
Živnostníci budou na odvodech platit více

Výraznou změnou začnou od příštího roku procházet odvody, které platí na sociální pojištění živnostníci a další osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ). Povinný vyměřovací základ by se jim měl zvýšit z 25 procent průměrné mzdy až na 40 procent. V prvních třech letech podnikání má ale snížený minimální vyměřovací základ zůstat.

To pro ilustraci znamená, že podnikatel platí letos na hlavní činnost minimální vyměřovací základ 10 081 korun, tomu odpovídá pojistné 2944 Kč. S úpravou by platil 4710 korun.

„Ze samostatně výdělečně činných osob v současnosti celých šedesát procent odvádí pouze minimální pojistné a výše jejich důchodu je přes deset tisíc korun měsíčně,“ řekl ministr práce a sociálních věcí Marian Jurečka (KDU-ČSL). Odvádějí tedy méně než zaměstnanci a podle Jurečky je pak pro penzionované živnostníky s důchodem těžké vyjít a žádají o další dávky.

To odmítá Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR, podle níž to podnikající osoby poškodí. Podnikání

totiž podle ní nese svá rizika, která jsou pak v odvodech zohledněna. „OSVČ na rozdíl od zaměstnance nemá nárok na ošetřovné člena rodiny, na nemocenskou, mateřskou, proplácení dnů dovolené,“ uvedl šéf asociace Josef Jaroš.

Stát se také chystá zaměřit na lidi pracující na dohody o provedení práce. Budou se evidovat, a pokud nebudou využívány k doplňkovému příjmu, bude se u nich platit sociální pojištění. U zaměstnanců na stálý nebo částečný úvazek se v oblasti odvodů nic měnit nemá. (pcl)

Náročná profese zvýhodní

Lidé pracující v náročných profesích budou moci odcházet do důchodu až o pět let dříve. Na rozdíl od ostatních by se jim přitom neměly kvůli tomu krátit penze. Dojít k tomu má od roku 2025. O tom, kterých povolání se to bude týkat, se ale teprve rozhodne.

Má jít o podobný princip, jako je nyní u horníků, zdravotnických záchranářů či podnikových hasičů. Jejich zaměstnavatelé ale za ně platí vyšší sociální pojištění. To je standardně 21,5 procenta, postupně se u nich zvyšuje sazba až na 26,5 procenta z hrubé mzdy.

O tom, kterých povolání se to bude nově týkat, má jednat příští měsíc ministerstvo práce a sociálních věcí i ministerstvo zdravotnictví. Mělo by jít typicky o lidi pracující ve velkém hluku či ve vysoce prašném prostředí a na místech, kde hrozí poškození zdraví. (pcl)

Vyměřovací základy mají zvýšit penze žen

Vláda našla nové řešení, jak reagovat na rozdíl penzí mezi muži a ženami. Ty je mají v průměru až o pár tisíc nižší než jejich protějšky. Má to změnit rodičovský vyměřovací základ i společný vyměřovací základ manželů.

Pro výpočet důchodu za dobu, kdy rodič, většinou matka, pečuje o malé dítě až do jeho čtyř let, se dnes používá jeho předchozí individuální průměrný výdělek. Nově se bude vycházet z aktuální průměrné mzdy v daném roce.

Pokud by rodič nastoupil do práce dříve, než dítě dosáhne čtyř let, odvody z výdělků by se počítaly navíc, což by posilovalo motivaci pracovat i během péče o malé děti. „Zůstala by ale i možnost zvolit si současný výpočet, který je výhodnější pro pečující rodiče s vysokými příjmy,“ uvádí se na webu minis-

terstva práce a sociálních věcí. Opatření se týká nejen rodičů pečujících o děti, ale také těch, kteří se starají o své nemocující blízké. Platit má od roku 2026.

Výměr pro manžele

Druhou možností je společný vyměřovací základ manželů. Ti se budou moci dohodnout, že jejich odvody sociálního pojištění budou započítané společně. Těmto manželům by pak byl zpravidla vyměřen stejný nebo velmi podobný důchod.

Opatření, které má platit až od roku 2027, bude dobrovolné a o rozpočítání půjde požádat i zpětně při odchodu do důchodu. Do budoucna se zatím počítá i se zachováním výchového, kdy především matky dostávají k důchodu 500 korun měsíčně za každé vychované dítě. Nyní se však jedná o možném zrušení jeho valorizace. (pcl)

Předčasné se už nevyplatí

Výrazně složitější bude odejít do předčasné penze. A to pravděpodobně už od letošního roku. Mimo jiné se výrazně zkrátí doba, kdy bude možné do tohoto typu důchodů zamířit. A to ze současných pěti let před regulérním odchodem na tři roky. Penalizován má být i samotný způsob výpočtu těchto penzí.

Nyní se totiž oproti standardnímu důchodu krátí, a to na tom principu, že čím blíže má žadatel k řádnému termínu, tím je penalizace za předčasný odchod nižší. Nyní se v období do 360 dnů před nárokem řádný důchod zkrátí o 0,9 procenta z výpočtového základu za každých započatých 90 dnů. Od 361. dne do 720. dne před tímto nárokem se penze krátí o 1,2 procenta a teprve 721 a více dnů před nárokem na řádný důchod se zkrátí o 1,5 procenta z výpočtového základu za každých 90 dnů.

Nově má být pevně stanovena na koeficientu 1,5 procenta. Te-

dy bez ohledu na to, jak dlouho před řádným důchodovým věkem člověk mezi starobní penzisty zamíří.

„Důvodem je, aby se již nestalo, že odchod do předčasného důchodu bude výhodnější než vyčkání na řádný důchod,“ řekl ministr práce a sociálních věcí Marian Jurečka (KDU-ČSL).

K tomu došlo vlivem inflace loni. Výpočet penzí byl totiž nastavený tak, že lidé, kteří zamířili do předčasné penze v roce 2022, měli vyšší důchod než ti, kteří do ní odešli v řádném termínu letos.

Ale zaměstnanci, kteří si odpracovali 45 let, budou mít možnost odejít do předčasného důchodu za výhodnějších podmínek. Krácení u nich bude totiž poloviční. Studium se přitom bude do penze započítávat pouze těm, kteří studovali před rokem 2010. Výjimkou jsou studenti doktor- ského programu. Těm se bude započítávat. (pcl, svj)

Co se změní

Nárok na penzi vznikne později

Hranice věku pro odchod do důchodu nebude nově stanovena pevně, ale bude se měnit podle věku dožití. To znamená, že každý člověk by měl strávit v penzi v průměru 21,5 roku. O termínu nároku na penzi by se měli lidé po schválení zákona dozvídat ve svých padesáti letech. Už nyní jasné, že současným padesátníkům se nárok prodlouží o několik měsíců. Má se ale snížit doba pojištění nutného pro nárok na důchod ze 35 na 25 let.

Horší podmínky pro předčasné penze

Do penze nově bude možné odcházet jen tři roky před standardním důchodovým věkem. Nyní je to pět. Zároveň bude muset mít člověk odpracováno 40 let namísto současných 35. Zvýší se i penalizace za předčasnou penzi. To se ale netýká lidí pracujících v náročných profesích, kteří budou moci chodit do důchodu až o pět let dříve i bez penalizace. Ale jejich zaměstnavatelé za ně budou hradit vyšší důchodové pojištění.

Nové důchody budou nižší

Mezi roky 2026 a 2035 se změní způsob výpočtu penzí. Bude méně výhodný než u lidí, kteří půjdou do penze před tímto obdobím. Při stanovení těchto důchodů by se nově měla započítat menší část výdělků a odvodů, upravit se mají takzvané redukční hranice. Nový výpočet by se měl zavést mezi lety 2026 a 2035. Každý rok by tak v průměru byly nové penze o 150 až 200 korun nižší, za desetiletí by to znamenalo omezení o 1500 až 2000 korun.

Minimální důchod vzroste

Zaručené minimální důchody se vlivem jiného výpočtu zvýší. Vláda počítá s tím, že budou odpovídat dvacetit procentům průměrné mzdy. V současnosti přesahuje průměrná mzda 40 tisíc korun hrubého. To znamená, že minimální důchod by byl kolem osmi tisíc korun měsíčně. Nyní je ale zaručená penze 4810 korun.

Změny valorizací

Místo současné mimořádné valorizace kvůli inflaci se bude vyplácet dočasný mimořádný příspěvek. Ale jen do konce daného roku, kdy se zavede. Inflaci pak zohlední řádná lednová valorizace. Pro její výpočet bude rozhodující růst životních nákladů domácností důchodců. Nyní se vybírá mezi ním a celkovou inflací, podle toho, která je vyšší. Počítá se také se snížením podílu růstu reálných mezd na jednu třetinu namísto současné poloviny.

Živnostníci budou platit vyšší odvody

Vzrostou i důchodové odvody živnostníků. Povinný minimální vyměřovací základ by se měl zvýšit z 25 % průměrné mzdy na úroveň 40 %, tedy minimální mzdy. Dále se budou evidovat dohody o provedení práce (DPP). V případě, že bude překročen limit příjmu zaměstnance ze všech DPP, má se platit sociální pojištění.

Společný základ manželů či partnerů pro výpočet penzí

Manželé či partneři budou moci mít dobrovolně společný základ pro výpočet penze. Jejich odvody by se tak za dobu trvání manželství či partnerství sečetly. Oba by pak dostali stejnou částku. Za dobu péče o děti, kdy je člověk bez výdělků a neplatí pojistné, by se při stanovení penze vycházelo z průměrné mzdy. Penze by tak mohla být vyšší v průměru o 500 korun.

Informace o nároku na starobní důchod

<https://www.cssz.cz/starobni-duchod>

<https://www.cssz.cz/web/cz/duchodova-kalkulacka> (ČTK, gin, pcl)